

Determining the Number, Type, and Reasons of Using Extracurricular Books by the Students of Shiraz University of Medical Sciences for Preparation to Take Pre-internship Exam in September 2012

Samane Yousefi¹, Parisa Nabeiei², Rasool Safari³, Mitra Amini⁴, Anahid Safari⁵, Afshin Borhani-Haghighi^{6*},

¹Medical student, Faculty of Medicine, Fasa University of Medical Sciences, samane.u3fi@yahoo.com

²parisanabeiei@yahoo.com

³Medical student, Faculty of Medicine, Fasa University of Medical Sciences, rasool_safari90@yahoo.com

⁴mitraamini51@yahoo.com

⁵Medical Doctor, PHD candidate, Faculty of Pharmacy, Shiraz University of Medical Sciences, safarianahid@gmail.com

⁶Associate Professor, Fellowship of vascular and interventional neurology, Neurology Department, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran

Abstract

Background: Pre-internship exam is very important due to its significant role in enhancing the medical students' level of knowledge which undeniably determines the society's health level. Therefore, investigation of different ways the students prepare for this exam is of great importance. Up to now, no research has been conducted on the rate of using these books and why they are so attractive to the students. Thus, the present study aimed to address this issue.

Methods: In this study cross-sectional, descriptive-analytic study, a researcher-made questionnaire was distributed among 86 participants of the pre-internship exam in September 2012. This questionnaire included questions about sex, type of quota, rate of continuous studying, number of hours of daily studying, aim of studying, source of studying, and reasons of choosing different sources. Then, the data were analyzed using the SPSS statistical software.

Results: In this study, 57.7% of the participants were female and 42.2% were male. In addition, 61.6% of the students stated that their aim was just passing the exam; while 31.4% expressed that they aimed to improve their medical knowledge. Moreover, 66.7% of the students studied extracurricular books, 11.2% studied the references announced by the ministry, 3.6% studied the professors' notes, and 1.5% studied websites. Besides, 79.1% of the students used extracurricular books due to the vast advertisements of their publishing institutes and 73.3% said that these books were more easily accessible compared to the references announced by the ministry.

Conclusion: This study showed that the majority of the students used extracurricular books to prepare themselves for the pre-internship exam and only a small number of the students studied the resources announced by the ministry. This 6-fold ratio indicates the students' greater tendency toward the extracurricular books.

Keywords: Extracurricular books, Pre-internship exam, Medical students

Sadra Med Sci J 2013; 1(4): 233-242

Received: July 10th, 2013

Accepted: Sep. 10th, 2013

* Corresponding Author: **Borhani-Haghighi A.** Associate Professor, Fellowship of vascular and interventional neurology, Neurology Department, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran, samane.u3fi@yahoo.com

مجله علمی علوم پزشکی صدرا

دوره ۱، شماره ۴، پاییز ۱۳۹۲، صفحات ۲۳۳ تا ۲۴۲

تاریخ پذیرش: ۹۲/۰۶/۱۹ تاریخ دریافت: ۹۲/۰۴/۱۹

تعیین فراوانی، نوع و علل استفاده دانشجویان از کتاب‌های کمک آموزشی در جهت آمادگی برای آزمون

پیش‌کارورزی شهریور ماه ۱۳۹۱ علوم پزشکی شیراز

سمانه یوسفی^۱، پریسا نبیئی^۲، رسول صفری^۳، میترا امینی^۴، آناهید صفری^۵، افشین برهانی حقیقی^۶^۱ دانشجوی پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی فسا، ایران^۲ کارشناس مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی^۳ دانشجوی پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی شیراز، ایران^۴ متخصص پزشکی اجتماعی، استادیار مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شیراز، ایران^۵ کاندیدای PHD فارماکولوژی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شیراز، ایران^۶ متخصص بیماریهای مغز و اعصاب و فلوشیپ نورولوژی عروقی-مداخله ای، دانشیار گروه نورولوژی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شیراز، ایران

چکیده

مقدمه: اهمیت امتحان پیش‌کارورزی از این جهت است که نقش قابل توجهی در ارتقاء سطح دانش و اطلاعات دانشجویان پزشکی دارد که بی‌تردید سطح سلامت جامعه آینده را رقم خواهد زد. بنابراین بررسی راههای مختلف آماده شدن دانشجویان برای این امتحان ضرورت دارد. تا به حال مطالعه‌ای در مورد میزان استفاده از این کتاب‌ها و دلیل جذابیت آنها برای دانشجویان صورت نگرفته، لذا برای رسیدن به پاسخ بر آن شدیم تا مطالعه‌ای در این زمینه انجام دهیم.

مواد و روش: این مطالعه به صورت توصیفی-تحلیلی و مقطعی انجام شد. پرسشنامه‌ی پژوهشگر ساخته در اختیار ۸۶ شرکت‌کننده امتحان پیش‌کارورزی شهریور ماه سال ۱۳۹۱ قرار گرفت. در این پرسشنامه موارد مختلفی همچون جنسیت، نوع سهمیه، میزان مطالعه مداوم و تعداد ساعات مطالعه روزانه، هدف از مطالعه، منبع مطالعه و دلیل استفاده از آن منبع جهت آماده سازی امتحان مورد پرسش قرار گرفت. اطلاعات بدست آمده با استفاده از نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: ۵۷/۷٪ از شرکت کنندگان زن و ۴۲/۲٪ مرد بودند. ۶۱/۶٪ از دانشجویان هدف خود از مطالعه برای این امتحان را فقط قبول شدن و ۳۱/۴٪ افزایش سطح معلومات پزشکی خود بیان کردند. در همه دروس امتحان پیش‌کارورزی ۶۶/۷٪ از دانشجویان کتاب‌های کمک آموزشی، ۱۱/۲٪ منابع اعلام شده از سوی وزارتخانه، ۳/۶٪ یادداشت‌های سر راند اساتید و ۱/۵٪ سایت‌های اینترنتی را مطالعه کرده بودند. ۴۵٪ از دانشجویان دلیل استفاده خود از کتاب‌های کمک آموزشی را تبلیغات موسسات منتشرکننده کتاب‌های کمک آموزشی و ۴۳٪ در دسترس بودن کتب کمک آموزشی در قیاس با کتاب‌های اعلام شده از سوی وزارتخانه بیان کردند.

بحث و نتیجه‌گیری: این مطالعه نشان داد که اکثریت دانشجویان جهت آماده‌سازی خود برای امتحان پیش‌کارورزی از کتاب‌های کمک آموزشی استفاده کردند و تنها عده کمی از دانشجویان، منابع اعلام شده از سوی وزارتخانه را مطالعه کردند که این نسبت ۶ برابر، گویای این است که گرایش دانشجویان به کتاب‌های کمک آموزشی بسیار بیشتر است.

واژگان کلیدی: کتاب‌های کمک آموزشی، آزمون پیش‌کارورزی، دانشجویان پزشکی

* نویسنده مسئول: افشین برهانی حقیقی، متخصص بیماریهای مغز و اعصاب و فلوشیپ نورولوژی عروقی-مداخله ای، دانشیار گروه نورولوژی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات

بهداشتی درمانی شیراز، ایران، samane.u3fi@yahoo.com

مقدمه

با توجه به تربیت نیروی انسانی کارآمد و موثر از نظر علمی، پژوهشی و فرهنگی توسط دانشگاه های علوم پزشکی، آنچه حائز اهمیت است، برنامه ریزی صحیح درخصوص آموزش و پرورش آنان، که از وظایف اصلی دانشکده ها و دانشگاه ها، به خصوص علوم پزشکی که با سلامت مردم در ارتباط است؛ به حساب می آید؛ می باشد (۱).

دوره پزشکی عمومی از چهار مقطع علوم پایه، فیزیوپاتولوژی، کارآموزی و کارورزی تشکیل شده است. مقطع علوم پایه در ۵ نیم سال تدریس می گردد و شامل حدود ۹۰ تا ۹۵ واحد درسی می باشد. در پایان این مقطع امتحان جامع علوم پایه برگزار می شود که در صورت موفقیت، دانشجویان وارد مقطع فیزیوپاتولوژی می شوند (۲). این مقطع شامل حدود ۲۸ واحد درسی است که معمولاً در دو نیم سال تدریس می گردد. مقطع کارآموزی بعد از فیزیوپاتولوژی آغاز می شود که هدف آن شناخت آثار و علایم بیماری ها از دیدگاه بالینی و آزمایشگاهی و درمان بیماران می باشد. طول این دوره حداقل ۲۰ ماه است و در آن دروس مختلفی نظیر جراحی، داخلی، اطفال و... به طور نظری و عملی به دانشجویان تدریس می شود. در صورتی که دانشجویان بتوانند کلیه دروس نظری و عملی این دوره را با موفقیت و با نمره حداقل ۱۲ و میانگین ۱۴ بگذرانند، می توانند در آزمون پیش کارورزی شرکت کنند. این آزمون همه ساله در دو نوبت شهریور و اسفند برگزار شده و شامل ۲۱۰ سوال چند گزینه ای می باشد که تعداد سوالات هر درس متناسب با مدت کارآموزی آن بوده و هدف آن هماهنگی در آموزش پزشکان در همه دانشگاه های علوم پزشکی کشور می باشد. حدنصاب قبولی در این آزمون میانگین نمرات ۵٪ افرادی است که بالاترین نمره را در آن آزمون در کشور کسب کرده اند. چنانچه دانشجویی در ۴ دوره موفق به کسب حد نصاب لازم نگردد از ادامه تحصیل در رشته پزشکی محروم می شود. در صورت قبولی دانشجویان در

امتحان پیش کارورزی، دوره کارآموزی آنان شروع خواهد شد و در صورت ارایه توانایی های لازم، در پایان این دوره گواهینامه پزشکی عمومی به آنان اهداء می شود (۳ و ۴). از آنجا که بخش عمده ای از سلامت جامعه آینده را دانش و کارایی دانشجویان پزشکی امروز رقم خواهد زد، بررسی سطح سواد و کفایت آنان توجه خاصی را می طلبد. پس هر آن چه که آنان آموزش بهتری ببینند و دانش کاربردی تری را در سالهای تحصیل کسب کنند، سلامتی و حفظ جان مردم که یکی از مهم ترین آرمان های هر جامعه هست؛ در سطح بالاتری قرار می گیرد. بنابراین ارزیابی به موقع و به جای دانش آن ها به هدف تربیت پزشکانی کارآمد از ضروریات دوره پزشکی می باشد که این مهم از طریق آزمون هایی تحت عنوان علوم پایه، پیش کارورزی و دستیاری تحقق یافته است. هدف اصلی این آزمون ها ارزشیابی برای یادگیری (assessment for learning) است و نه ارزشیابی از یادگیری (Assessment of learning).

موفقیت تحصیلی به عنوان یک شاخص، جهت سنجش ارتقای کیفیت آموزش پزشکی، به وسیله محققان مختلف، مورد نظر قرار گرفته است. براساس مطالعه ای که در دانشگاه علوم پزشکی زاهدان در سال ۱۳۸۴ انجام گرفته، نشان داده شد که عوامل تاثیرگذار زیادی بر موفقیت دانشجویان در امتحانات جامع پیش کارورزی، در دوره های مختلف وجود داشته اند. این عوامل بسیار متعدد و در عین حال بسیار مشابه در دانشجویان پزشکی می باشند (۴). به عنوان مثال، طول مدت تحصیل تا امتحان جامع از عوامل تاثیرگذار بر نمره و نتیجه امتحان جامع بود، به طوری که افرادی که دوره تحصیل مربوطه (پیش کارورزی) را در زمان عادی آن طی کرده بودند، نسبت به افرادی که آن را در مدت زمان بیشتری گذرانده بودند، نمرات و نتایج بهتری را در امتحانات جامع کسب کردند (۷). گروهی دیگر از محققین، عوامل دموگرافیک نظیر استفاده از خوابگاه دانشگاه (۸)، طول دوره علوم پایه (۹ و ۱۰)، سن و وضعیت تاهل (۸) را نیز بر موفقیت

دانشجویان در امتحانات پیش کارورزی و میزان موفقیت آن‌ها پرداخته‌اند و در هیچ یک نقش کتب کمک آموزشی در میزان موفقیت دانشجویان در امتحانات مذکور و میزان استفاده و چرایی آن بررسی نشده است و از آنجا که این موضوع می‌تواند به صورت غیرمستقیم در میزان سلامت جامعه در آینده اثرگذار باشد؛ وظیفه هر سازمان سلامت نیز میزان دستیابی آن به اهداف از پیش تعیین شده‌اش می‌باشد، این مطالعه به بررسی میزان، نوع و علل استفاده دانشجویان از کتب کمک آموزشی در جهت آمادگی برای آزمون پیش کارورزی شهریور ماه ۱۳۹۱ در دانشگاه علوم پزشکی شیراز پرداخت.

در سال‌های اخیر شاهد افزایش روزافزون انواع کتاب‌های کمک آموزشی جهت آمادگی برای این آزمون‌ها می‌باشیم. چونان‌که با یک بررسی میدانی مشاهده می‌شود که بسیاری از دانشجویان به جای مطالعه منابع اصلی به این کتاب‌ها روی آورده‌اند و از آنجا که تاکنون تحقیقی در خصوص بسامد و چرایی رواج و محبوبیت این کتاب‌ها در بین دانشجویان پزشکی کشورمان انجام نشده است و همچنین با توجه به ضرورت این موضوع، ما بر آن شدیم که یک بررسی توصیفی در این رابطه انجام دهیم.

مواد و روش

این مطالعه به صورت توصیفی و مقطعی انجام شد و جامعه مورد مطالعه را ۸۶ نفر از شرکت کنندگان در آزمون پیش کارورزی شهریور ماه ۱۳۹۱ علوم پزشکی شیراز تشکیل دادند؛ لذا از روش سرشماری در این پژوهش استفاده شده است.

روش جمع آوری داده‌ها student cited بود که اطلاعات مورد نیاز از طریق ۲ پرسشنامه محقق‌ساخته در اختیار شرکت کنندگان در آزمون پیش کارورزی شهریور ماه ۱۳۹۱ و اسفند ماه ۱۳۹۲ قرار گرفت؛ بدست آمد.

دانشجویان در امتحان مذکور، موثر می‌دانستند. از نظر لمان (Leman)، عوامل اجتماعی مانند جنسیت، نوع دبیرستان و طبقه اجتماعی بر موفقیت تحصیلی دانشجویان انگلیسی موثر بود (۱۱).

در دیگر کشورها همچون ایالات متحده نیز آزمون‌هایی از این قبیل برای ارزیابی دانشجویان پزشکی صورت می‌گیرد. Objective structured clinical examinations (OSCEs) آزمون بالینی ساختاری عینی، آزمون‌هایی هستند که به صورت گسترده برای ارزیابی صلاحیت بالینی دانشجویان پزشکی و رزیدنت‌ها انجام می‌شود. در این آزمون‌ها از بیماران استاندارد شده‌ای برای ارزیابی کفایت در مهارت‌های مختلف پزشکی استفاده می‌گردد (۵). United States Medical Licensing Examination (USMLE) آزمون پروانه پزشکی ایالات متحده توانایی یک پزشک را برای بکارگیری دانش، مفاهیم و اصول مرتبط با حرفه پزشکی موثر و بی‌خطر را ارزیابی می‌کند. نتایج این آزمون به مقامات صدور مجوز پزشکی ایالت برای استفاده در صدور پروانه اولیه پزشکی برای یکی از ۵۰ ایالت از ایالات متحده گزارش می‌شود (۶).

آزمون‌های علوم پایه، پیش کارورزی و دستیاری از مراحل مهم تحصیل و ارتقاء سطح علمی دانشجویان پزشکی به شمار می‌روند و آمادگی برای این آزمون‌ها بخش عمده‌ای از دانش پزشکی دانشجویان را رقم خواهد زد، پس بدیهی است که منابع این آزمون‌ها عمده‌ترین منابع شکل دهنده دانش و نگرش دانشجویان به مباحث مختلف پزشکی می‌باشند. با توجه به مطالب ذکر شده و با نگاهی کلی‌نگر، درمی‌یابیم که منابع مورد استفاده دانشجویان جهت کسب آمادگی برای این آزمون‌ها به طور غیرمستقیم تعیین کننده میزان سلامت جامعه فردا خواهد بود.

همان‌گونه که مشاهده گردید، پیرامون موضوعات نزدیک به این تحقیق، بررسی‌های مختلفی در سطح کشور و جهانی انجام شده است که غالباً به بررسی عوامل موثر در موفقیت

جهت حفظ نکات اخلاقی، مقایسه نمرات دانشجویان با منابع مورد مطالعه آنان و همچنین سوابق تحصیلی ایشان به صورت کاملاً محرمانه انجام شد.

تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۱۵ صورت گرفت. برای این منظور از آزمون‌های آماری توصیفی، تی تست، تی زوج شده و آنوا استفاده گردید.

یافته‌ها

نتایج این مطالعه حاکی از آن بود که ۵۷/۷٪ از شرکت‌کنندگان را خانم‌ها و ۴۲/۳٪ را آقایان تشکیل دادند. ۱/۶٪ دانشجویان در هنگام قبولی در دانشگاه، سهمیه شاهد و ۹۸/۴٪ دارای سهمیه مناطق بودند که از این تعداد ۹۸/۴٪، ۵۳/۲٪ سهمیه منطقه یک، ۳۰/۶٪ سهمیه منطقه دو و ۱۶/۱٪ سهمیه منطقه سه را دارا بودند. ۵۵/۸٪ از شرکت‌کنندگان از مدت زمان مطالعاتی کمتر از یک ماه، ۳۷/۲٪ یک تا سه ماه و ۷٪ هم بیش از سه ماه قبل از آزمون بهره‌مند بودند. میزان متوسط مطالعه روزانه ۱۵/۱٪ افراد کمتر از ۴ ساعت، ۵۵/۸٪ چهار تا هشت ساعت، ۲۲/۱٪ هشت تا دوازده ساعت و ۷٪ دوازده تا شانزده ساعت بود. تنها ۱۸/۶٪ آنها معتقد بودند که به آمادگی کافی برای آزمون دست یافته اند و ۵۵/۸٪ معتقد بودند که هنوز به آمادگی لازم نرسیده اند، ۲۵/۶٪ نیز در این رابطه نظری نداشتند.

در خصوص نمره کسب شده خود از این آزمون، ۱۴/۳٪ از افراد کمتر از ۱۰۰، ۱۷/۴٪ ۱۰۰ تا ۱۲۵، ۱۲/۸٪ ۱۲۵ تا ۱۵۰ و ۱/۲٪ آنها هم ۱۵۰ تا ۱۷۵ را پیش‌بینی می‌کردند. همچنین بیشتر (۶۱/۶٪) دانشجویان هدف خود از مطالعه برای این آزمون را فقط پاس کردن آزمون پیش‌کارورزی مطرح نمودند (جدول شماره ۱). جدول شماره ۲. نیز میزان استفاده دانشجویان از هر یک از منابع در هر یک از دروس پزشکی را نشان می‌دهد.

پرسشنامه‌ها در برگیرنده ۲ مبحث بود: ۱- منابع مورد استفاده دانشجویان در هر یک از ۱۷ درس مورد پرسش در آزمون پیش کارورزی، که شامل منابع وزارت، جزوات اساتید، کتاب‌های کمک آموزشی، یادداشت‌های سر راند اساتید، برنامه‌های اینترنتی مثل up to date، سایر منابع و همچنین گزینه اصلاً مطالعه نشده، بود. همچنین نگرش آن‌ها برای استفاده از این کتب به جای منابع وزارت را با طرح پرسشنامه دوم که شامل ۱۷ سوال در حیطه‌های مختلف اعم از فرصت ناکافی برای مطالعه منابع وزارت، توصیه‌های دیگران به مطالعه کتاب‌های کمک آموزشی برای کسب نتیجه بهتر، در دسترس تر بودن و ارزان تر بودن کتاب‌های کمک آموزشی، ایجاد سردرگمی با خواندن منابع وزارت، ثقیل بودن منابع وزارت و در عوض آسان بودن مطالعه کتاب‌های کمک آموزشی جويا شدیم. سوابق تحصیلی دانشجویان را هم با پرسشی از میانگین معدل تاکنون و نمرات علوم پایه آن‌ها از خودشان اتخاذ شد.

این پرسشنامه‌ها هم زمان با اتمام زمان پاسخگویی آزمون پیش‌کارورزی دانشجویان پزشکی، توسط محققین در اختیار دانشجویان شرکت کننده در این آزمون قرار گرفت و پس از تکمیل شدن توسط آنان، به وسیله محققین جمع‌آوری گردید.

لازم به ذکر است که تعدادی از شرکت‌کنندگان در این آزمون، حاضر به همکاری در این مطالعه نشدند و پرسشنامه‌ها را به صورت کامل تکمیل نکردند که در این قسمت با توجه به نظر مشاور آماری، این افراد از جامعه آماری حذف شدند و تنها ۸۶ پرسشنامه‌ایی که به صورت صحیح تکمیل شده بود، به وسیله محققین تجزیه و تحلیل گردیدند. پایایی در نمونه‌ای ۳۰ نفری و با ضریب آلفای ۰/۸۳ تایید شد و روایی محتوایی آن نیز با استفاده از نظرات اساتید دانشگاهی مورد تایید قرار گرفته است.

جدول شماره ۱: اهداف دانشجویان پزشکی شرکت کننده در آزمون پیش کارورزی از مطالعه جهت این آزمون

هدف	فراوانی(درصد)
فقط پاس کردن آزمون پیش کارورزی	۵۳(۶۱/۶٪)
کسب نمره بهتر در آزمون پیش کارورزی به منظور کسب سهمیه مستقیم آزمون دستیاری	۴۰(۴۶٪)
جهت آمادگی برای آزمون دستیاری در سال های بعد	۱۷(۱۹/۸٪)
کسب دانش و معلومات پزشکی جهت مهارت بیشتر در حرفه پزشکی	۲۷(۳۱/۴٪)
کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون های حرفه ای خارج از کشور	۲(۱/۲٪)
سایر دلایل شخصی	۳(۳/۵٪)

جدول شماره ۲. میزان استفاده دانشجویان از هر یک از منابع در هر یک از دروس پزشکی

منابع وزارت ^۱	جزوات آموزشی مدون اساتید ^۲	کتاب های کمک آموزشی ^۳	منابع اینترنتی ^۴	یادداشتهای سرراند	سایر منابع	این درس را اصلاً مطالعه نکرده ام
بیماری های داخلی	۳/۱۵٪	۴/۷٪	۴۸/۷٪	۱/۲٪	۴/۷٪	۱/۲٪
بیماری های کودکان	۱۳/۱٪	۴/۸٪	۷۹/۸٪	۱/۲٪	۴/۸٪	۵/۶٪
جراحی عمومی	۱۲/۹٪	۵/۹٪	۸۲/۴٪	۱/۲٪	۴/۷٪	۲/۴٪
زنان و زایمان	۱۰/۶٪	۴/۷٪	۸۴/۷٪	۱/۲٪	۳/۷٪	۳/۵٪
بیماری های عفونی	۱۱٪	۶٪	۶۱/۹٪	۲/۴٪	۴/۹٪	۱۷/۱٪
آسیب شناسی	۱۱/۱٪	۶/۲٪	۵۱/۹٪	۱/۲٪	۳/۷٪	۲۸/۴٪
بیماری های مغز و اعصاب	۱۴/۶٪	۱/۲٪	۵۹/۸٪	۱/۲٪	۲/۴٪	۲۵/۶٪
روانپزشکی	۱۸/۱٪	۳/۶٪	۶۳/۹٪	۱/۲٪	۳/۸٪	۱۹/۳٪
جراحی استخوان و مفاصل	۱۲/۵٪	۱/۳٪	۶۱/۳٪	۲/۵٪	۴/۹٪	۲۳/۸٪
جراحی کلیه و مجاری ادراری تناسلی	۱۳/۶٪	۳/۷٪	۶۵/۹٪	۲/۵٪	۲/۵٪	۱۵/۹٪
چشم پزشکی	۱۲/۵٪	۳/۸٪	۷۰٪	۱/۳٪	۲/۵٪	۱۶/۳٪
بیماری های پوست	۱۳/۶٪	۳/۷٪	۷۰/۴٪	۲/۵٪	۳/۷٪	۱۳/۶٪
گوش، گلو، بینی و جراحی سر و گردن	۱۴/۸٪	۲/۵٪	۶۹/۱٪	۱/۲٪	۲/۵٪	۳/۷٪
رادیولوژی	۱۱/۱٪	۶/۲٪	۷۲/۸٪	۱/۲٪	۳/۸٪	۱۲/۳٪
آمار و اپیدمیولوژی	۱۰/۱٪	۲/۵٪	۴۶/۸٪	۱/۳٪	۵٪	۳۶/۷٪
فارماکولوژی	۱۱/۲٪	۱/۳٪	۵۵٪	۱/۳٪	۱/۳٪	۳۰٪
اخلاق پزشکی	۱۰/۱٪	۲/۵٪	۵۳/۱٪	۱/۴٪	۱/۳٪	۳۴/۲٪
کل دروس	۱۱/۲٪	۳/۶٪	۶۶/۷٪	۱/۵٪	۳/۳٪	۱۷٪

^۱منابع وزارت (شامل منابعی است که از طریق سایت رسمی معاونت آموزشی، معرفی شده)

^۲جزوات آموزشی مدون اساتید (شامل سخنرانی و تدریس اساتید در دوره فیزیوپاتولوژی)

^۳کتاب های کمک آموزشی (شامل خلاصه ای از منابع و سؤالات سال های پیش آزمون)

^۴منابع اینترنتی (شامل راهنمای طبابت بالینی مثل up-to-date)

جدول شماره ۳. عمده ترین علل استفاده از کتاب‌های کمک آموزشی به جای منابع معرفی شده از سوی وزارت

عمده ترین علل استفاده از کتب کمک آموزشی	فراوانی (درصد)
۱- تبلیغات موسسات منتشرکننده کتاب‌های کمک آموزشی	۱۳۷ (۴۵٪)
۲- در دسترس بودن کتب کمک آموزشی	۱۳۱ (۴۳٪)
۳- ارزان تر بودن کتب کمک آموزشی	۱۳۱ (۴۳٪)
۴- یادگیری بهتر مطالب درسی	۱۲۸ (۴۲٪)
۵- توضیح بهتر سرفصل‌های مهمتر در آزمون	۱۲۸ (۴۲٪)
۶- امکان چندین بار مطالعه این کتاب‌ها به علت خلاصه بودنشان	۱۲۴ (۴۱٪)
۷- متن روان تر و قابل فهم تر این کتب	۱۱۸ (۳۹٪)
۸- کسب نمره بهتر در آزمون	۱۱۵ (۳۷٪)
۹- توصیه دیگر دانشجویان به خواندن این کتاب‌ها	۱۰۷ (۳۵٪)
۱۰- عدم فرصت کافی برای خواندن منابع وزارت	۹۷ (۳۲٪)

بحث

اصلی و...، از خواندن منابع اصلی کناره‌گیری کرده و به کتاب‌های کمک آموزشی روی آورده‌اند. از طرفی نتایج برخی از تحقیقات نشان داد که درصد موفقیت در آزمون‌های پزشکی مختلف با بهره گرفتن از منابع اصلی افزایش یافته است (۱۲).

باتوجه به نتایج حاصل از این مطالعه، دانشجویان معمولاً به دلایلی همچون دشواری مطالعه منابع اصلی به دلیل انگلیسی زبان بودنشان، دشواری تهیه منابع اصلی به دلیل گران بودنشان، نبود وقت کافی برای مطالعه منابع اصلی و امکان چندین بار مطالعه کتاب‌های کمک آموزشی به دلیل خلاصه بودن آنها از خواندن منابع اصلی کناره‌گیری کرده و به مطالعه کتاب‌های کمک آموزشی روی آورده‌اند، لذا به نظر می‌رسد تدوین و تالیف کتب کمک آموزش پزشکی، جهت آماده‌سازی دانشجویان در آزمون‌های بالینی و جلوگیری از سردرگمی دانشجویان، از سوی اساتید مجرب دانشگاه‌های سراسر کشور، مناسب می‌باشد؛ بدین صورت از وضع موجود، یعنی تنوع کتاب‌های کمک آموزشی که موجب سردرگمی دانشجویان در امر مهم تحصیل می‌گردند خارج گشته و به یکسان‌سازی منابع دست می‌یابیم و همچنین می‌توان این برنامه را با این

امروزه کتاب‌های کمک آموزشی میانبرهای مورد علاقه جمع کثیری از دانشجویان پزشکی می‌باشند و بسیاری از دوطالبان آزمون‌های پیش‌کاروری و دستیاری، این کتب را بر منابع اصلی ترجیح می‌دهند که طبق آمار بدست آمده از این تحقیق، ۶۶٪ از دوطالبان از این کتب و ۱۱٪ از منابع اصلی استفاده می‌نمودند. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن بود که میزان بهره‌مندی از کتاب‌های کمک آموزشی تقریباً ۶ برابر منابع اصلی می‌باشد که با توجه به این نتیجه پاسخ به پرسش‌های زیر بسیار مورد بحث و چالش برانگیز است: آیا تاکنون بررسی دقیقی در خصوص میزان بهره‌مندی دانشجویان پزشکی از منابع اصلی صورت گرفته است؟ و آیا اگر منابع اصلی کمتر مورد مطالعه قرار می‌گیرند دلایل آن ارزیابی شده و در عوض چه کتاب‌هایی جای آنها را گرفته‌اند، چرا؟ و از همه مهم‌تر آیا کیفیت مطالب و صلاحیت نویسندگان این کتب تایید شده است و پاسخگوی نیاز علمی دانشجویان برای درمان بهتر بیماران می‌باشند؟ در این بررسی اکثریت آنها به دلایلی از جمله خلاصه بودن، دسترسی آسان، عدم فرصت کافی برای مطالعه رفرنس‌های

دانشجویان از کتب کمک آموزشی جهت آمادگی برای آزمون پیش کارورزی استفاده می کردند. شایع ترین علت استفاده از این کتب از دیدگاه دانشجویان تبلیغات موسسات منتشرکننده کتاب‌های کمک آموزشی بود. لذا انجام اقداماتی در راستای تبلیغات کتب منتشر شده دانشگاهی می‌تواند مفید واقع شود.

References

- 1- Azavehei SMM, Fathi Y, Shamshiri M. Barresie Barkhy Elale Mashrooti az Dide Daneshjooyane Daneshgahe Olom Pezeshkie Hamedan Dar Sale Tahsilie 2001-2002. Strides in Development of Medical Education .2005; 3(1): 33-42 [Persian].
- 2- Oudbari M, Sheibak A. The survey of the result and the associated factors in the pre-internship examination at Zahedan University of Medical Sciences in September & Mars 2001. The Journal Tabibeh Shargh 2006; 8(2): 19-27 [Persian].
- 3- Oudbari M.; Sheibak A., The survey of the result and the associated factors in the preinternship examination at Zahedan University of Medical Sciences in September & March 2001. MD thesis. Zahedan University of Medical Sciences and Health Services. 2002: 17-14 [Persian].
- 4- Oudbari M, Movahed S. [Barresie Barkhi Avamele Mortobet ba nomarate Va Natijeh Emtehan Jameh pish karvarizi Daneshjooyan pezeshki Daneshgahe olom pezeshki zahedan]. Strides in Development of Medical Education 2005; 1(2): 94-103 [Persian].
- 5- Olliver, J.A. & swartz, M.H. Assessing clinical performance with standardized patients, Journal of the American Medical Association 1997; 278 (9): 790-791.
- 6- MLE (2001) United States Medical Licensing Examination. Performance on 1998 USMLE examinations [available at: <http://www.usmle.org>, accessed 15 November.

فکر عملی کرد که در آینده نتایج تحقیقات کشورمان را بصورت گایدلاین‌هایی در این کتب وارد کنیم و در نهایت این کتاب‌ها به عنوان رفرانس‌های پزشکی ایران به رسمیت شناخته شوند که البته این موضوع جهت نهادینه‌سازی و اجراء به بررسی‌های بیشتر در سطح کشور، نیاز دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که یکسان‌سازی منابع مطالعاتی دانشجویان پزشکی یکی از ضروریات آموزش پزشکی می‌باشد که توجه ویژه مسئولین مرتبط را می‌طلبد، چرا که با آموزش هر چه بهتر پزشکان متعاقباً کیفیت مراقبت و درمان بیماران و سطح سلامت جامعه بالا برده می‌شود. همچنین باید این تفکر در ذهن داوطلبان نهادینه گردد که این آزمون‌ها صرفاً جهت کسب نمره و عبور از مقاطع تحصیلی مختلف نیست بلکه هدف اصلی ارتقا سطح دانش و معلومات آنهاست. در نهایت به نظر می‌رسد که اگرچه تاکنون بطور خاص به این موضوع پرداخته نشده است، ولی به دلیل ارزش جان مردم که در آینده به دست این دانشجویان سپرده می‌شود، بررسی بیشتر و بازنگری این مطلب اهمیت ویژه‌ای دارد که ما امیدواریم که با این بررسی توانسته باشیم گامی مهم در راستای ارتقای آموزش پزشکی برداشته باشیم. به نظر می‌رسد که عمده‌ترین محدودیت این مطالعه، عدم دسترسی به کلیه دانشجویان شرکت‌کننده در آزمون پیش کارورزی شهریور ماه شیراز و عدم پاسخگویی این شرکت‌کنندگان به تمامی سوالات پرسشنامه بود.

نتیجه گیری

نتایج مطالعه حاضر نشان داد بیشترین هدف دانشجویان پزشکی شرکت کننده در آزمون پیش کارورزی از مطالعه جهت این آزمون فقط پاس کردن آزمون پیش کارورزی بود که این امر می‌تواند نگرانی در امر آموزش و در نهایت درمان را در پی داشته باشد. یافته‌ها همچنین گویای این بود که بیشتر

7- Hafiei, F. Moradi, A. forouzandeh, M.H. Foroughi, A. Akbari, M. Evaluation and comparison the results comprehensive Exam and the mean scores of Basic sciences courses of Isfahan medical students before and after the changes of basic science courses, Iranian journal of medical education 1389; 10(5): 1177-1187.

8- Oudbari M.; Shariati R., The role of students' educational and demographic factors in Basic science examination in Zahedan university of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education. 2002; 2 (1):27-35 [Persian].

9- Oudbari M.; Shariati R., The effective factors in the success and failure of student of Zahedan University of Medical Sciences in basic science examination in March 1999. Journal of Medical Education and Development Center of Kermanshah University of Medical sciences 2002; 6: 14 [Persian].

10- Oudbari M.; Dadgar F., The effective factors on the result of the Basic science scores in students of Zahedan University of Medical Sciences. The Journal Tabibeh Shargh 2001; 4: 197-205 [Persian].

11- Eman, P.J. The role of subject area, gender, ethnicity and school background in the degree results of Cambridge University undergraduates. The Curriculum Journal 1999; 10: 231-52.

12- Hadani RA, Swanson DB, Galbraith RM. A preliminary analysis of different approaches to preparing for the USMLE Step 1. Academic Medicine 2000; 75(10): 40.

کمیته تحقیقات دانشگاه علوم

پزشکی شیراز

www.sadramj.com